

Hizmet Pazarlaması

Umut Al

umutal@hacettepe.edu.tr

Hizmet Pazarlaması - Giriş

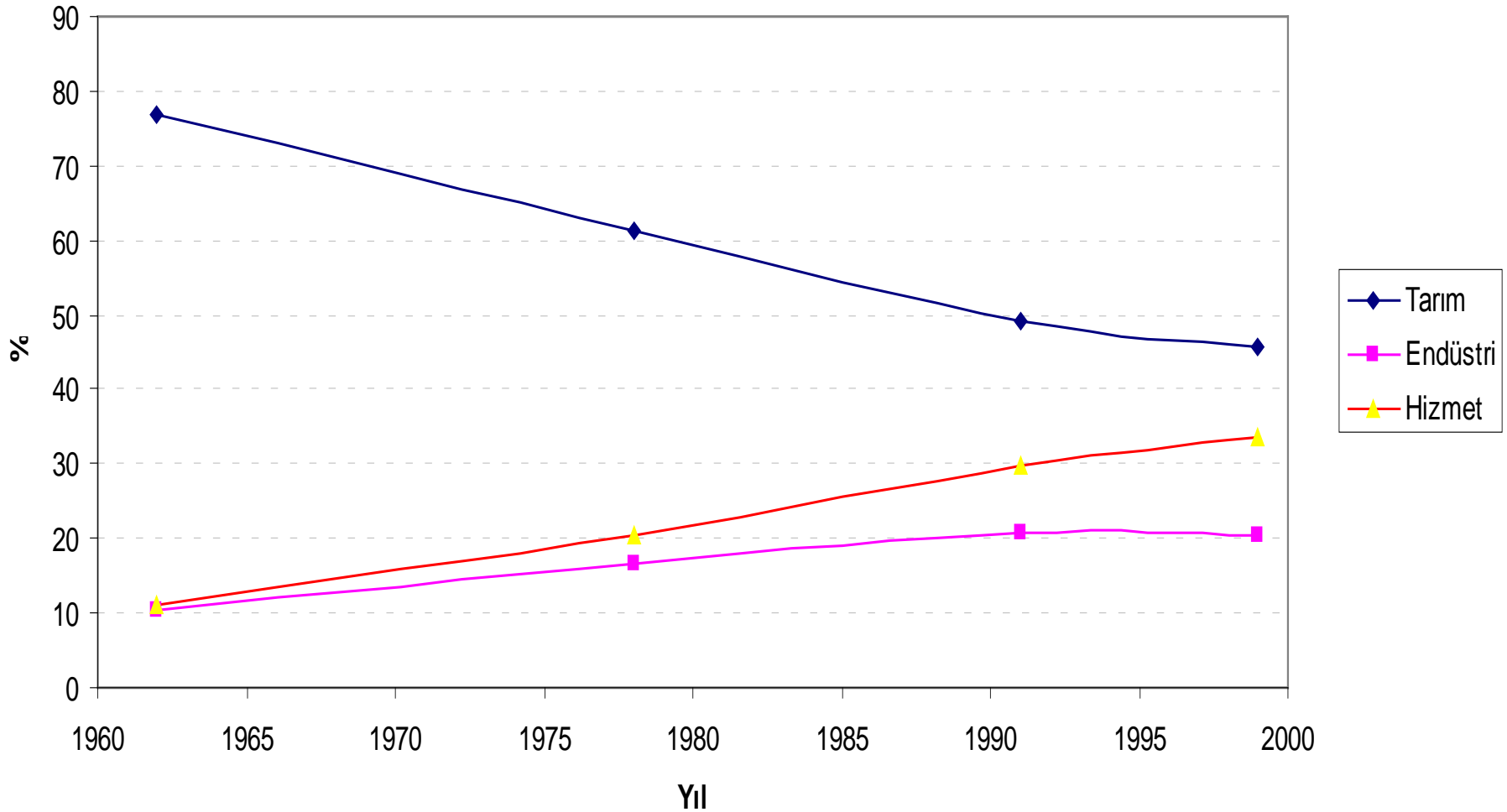
- ❑ Alvin Toffler – Üçüncü dalga
- ❑ 1980’li yıllar
  - ❑ Arz talep dengesindeki bozulma
  - ❑ Yıkıcı rekabet
- ❑ 1990’lı yıllar – yeniden yapılandırma
  - ❑ Teknolojik gelişmeler
  - ❑ Dünya pazarlarının küreselleşmesi
  - ❑ Bilgi toplumuna geçiş aşamaları
  - ❑ Ürünlerin ömürlerindeki kısalma
  - ❑ Pazara yeni ürünler sunma süresindeki azalma
  - ❑ Sürekli değişen müşteri beklentileri
- ❑ Günümüzde hizmet faaliyetleri rekabet unsuru

Sektörlere Göre İstihdam (1998 yılı)

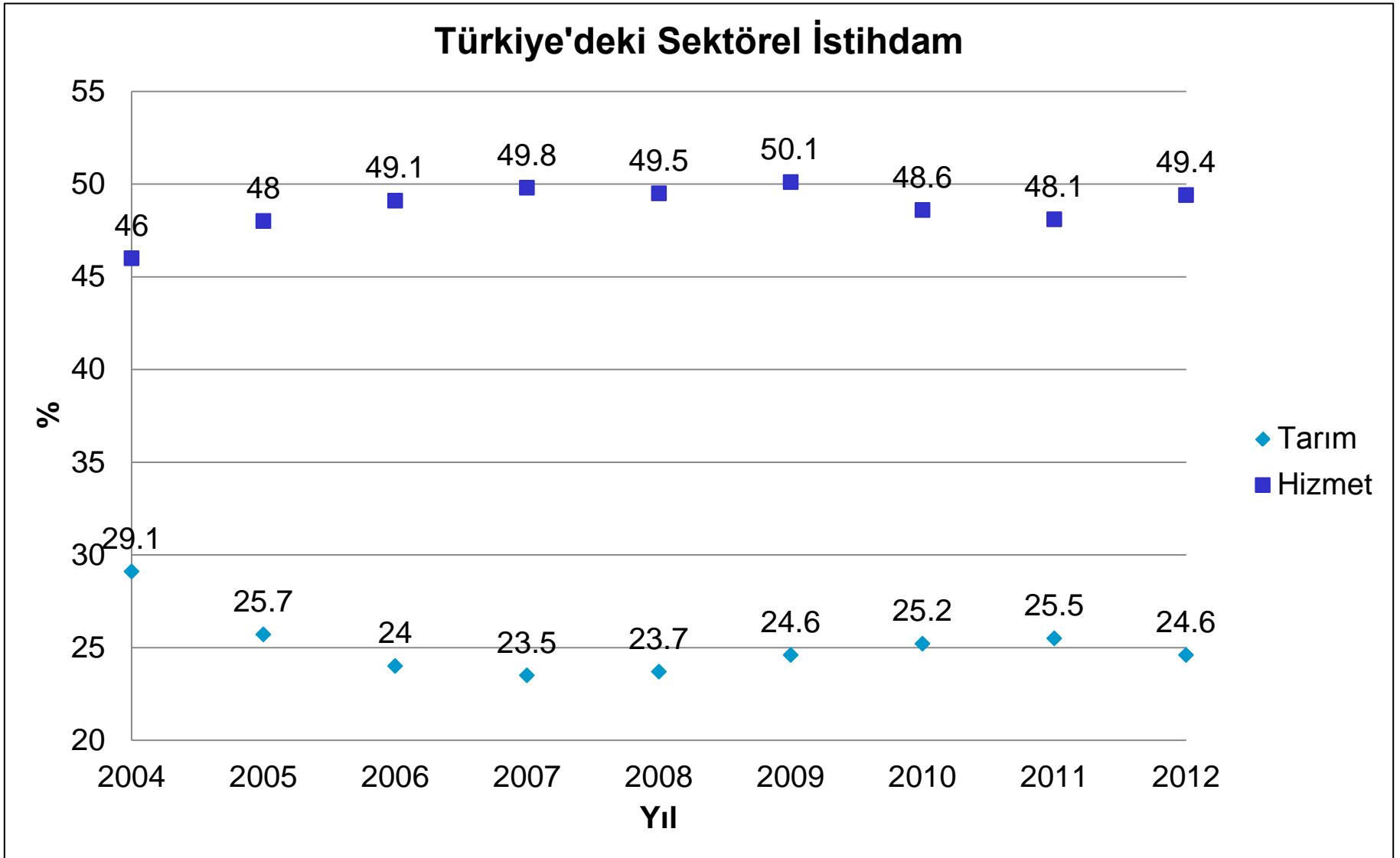
Ülke	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmet (%)
Almanya	3	35	62
Fransa	4	25	71
İtalya	7	32	61
Portekiz	14	36	50
İspanya	8	30	62
Türkiye	43	23	34

Sektörlere Göre İstihdam (1960-2000)

Türkiye'deki Sektörel İstihdam

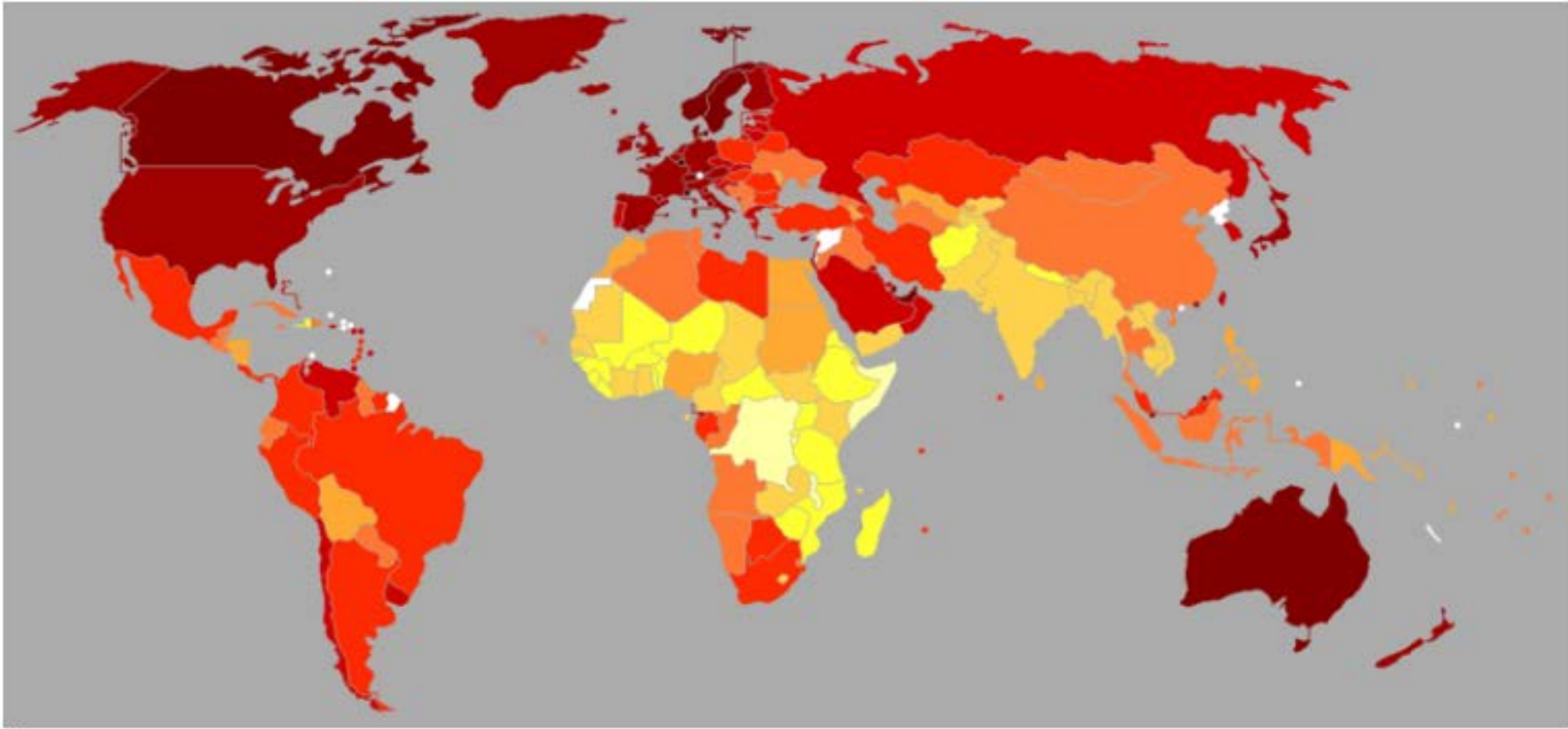
Sektörlere Göre İstihdam (2004-2012)

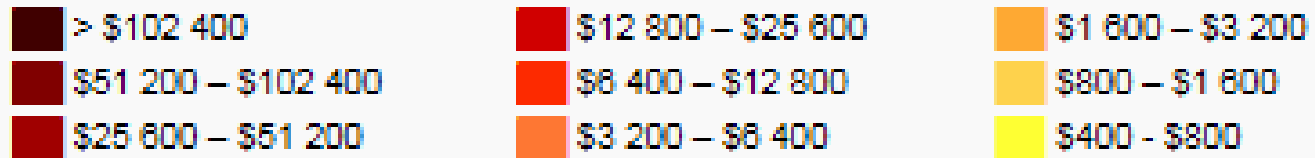
Hizmet Sektöründeki Büyümenin Nedenleri

- ❑ Zenginliğin artışı
- ❑ Daha fazla boş zaman
- ❑ İşgücündeki kadın oranının artışı
- ❑ Yaşam beklentilerinin artması
- ❑ Ürünlerin daha karmaşık oluşu
- ❑ Yaşamın karmaşıklığının artışı
- ❑ Ekolojiye ve kaynakların kıtlığına verilen önem
- ❑ Yeni ürünlerin sayısının artması

Kişi Başına Düşen GSYİH

2012 yılı kişi başına GSYİH'ye göre ülkeler ^[1].

Kişi Başına Düşen GSYİH

Sıra	Ülke	Kişi başına GSYİH
1	Lüksemburg	113,533
2	Katar	97,967
3	Norveç	96,591
4	İsviçre	84,983
5	Avustralya	66,984
6	Birleşik Arap Emirlikleri	66,625
7	Danimarka	63,003
8	İsveç	61,098
9	Hollanda	51,410
10	Kanada	51,147
11	Singapur	50,714
12	Avusturya	50,504
13	Finlandiya	50,090
14	İrlanda	48,517
15	ABD	48,147
16	Belçika	48,110
17	Kuveyt	46,461
18	Japonya	45,774
19	Almanya	44,558
20	Fransa	44,401

21	İzlanda	43,226
22	İngiltere	39,604
23	Yeni Zelanda	38,227
24	İtalya	37,046
25	Brunei	36,521
26	İspanya	33,298
27	İsrail	32,298
28	Kıbrıs	31,435
29	Yunanistan	27,875
30	Slovenya	25,939
31	Güney Kore	23,749
32	Bahreyn	23,410
33	Bahamalar	23,175
34	Portekiz	22,699
35	Malta	22,058
36	Umman	21,681
37	Tayvan	21,592
38	Çek Cumhuriyeti	20,938
39	Suudi Arabistan	19,890
40	Slovakya	17,889

41	Estonya	16,880
42	Trinidad ve Tobago	16,693
43	Antigua ve Barbuda	16,284
44	Barbados	15,799
45	Macaristan	14,808
46	Uruguay	14,672
47	Hırvatistan	14,529
48	Ekvator Ginesi	14,374
49	Şili	13,970
50	Polonya	13,967
51	Rusya	13,236
52	Litvanya	13,190
53	Brezilya	12,917
54	Saint Kitts ve Nevis	12,687
55	Letonya	12,226
56	Seyşeller	11,117
57	Gabon	10,982
58	Kazakistan	10,951
59	Libya	10,873
60	Meksika	10,803

GSYİH - GSMH

GSYİH ve **Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)**

GSMH, veri döneminde ülkenin sahip olduğu üretim faktörleri yardımıyla elde edilen nihai mal ve hizmetlerin değeridir. **GSYİH** ve **GSMH** arasındaki fark, ülkede üretilen çıktının bir kısmının yabancılara ait üretim faktörleri tarafından üretilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. **GSYİH** ile **GSMH** arasındaki fark, yabancılardan kazandıkları net gelire karşılık gelir. **GSYİH**, **GSMH**'dan büyükse, ülkenin vatandaşlarının ülke dışında kazandıklarının, yabancılardan kazandıklarından az olması demektir.

Üretim faktörleri sahipliği GSMH'yı, bulunduğu yer GSYİH'yı tanımlamaktadır. Ülke vatandaşlarının, ülke dışındaki emek ve yatırım gelirleri **GSMH**'ya dahil edilmekte, **GSYİH**'ya edilmemektedir. Yabancılardan sahip olduğu üretim faktörleri tarafından ülkede kazanılan net gelir **GSYİH**'ya girmekte, **GSMH**'ya girmemektedir. Kısaca, **GSYİH** da coğrafi sınırlama söz konusudur. **GSMH**'da ise ülke vatandaşlığı önemlidir. **GSMH = GSYİH + NFG (Net faktör geliri)** dir. **NFG = Ül-**

(Yıldırım 2003)

GSMH - Türkiye - 2000-2006

Türkiye'nin Dolar ve TL bazında GSMH'sı

Yıl	Milyar US-\$	Milyar TL	Büyüme %
2006	400.000	575.784	6,0
2005	361.500	488.100	7,6
2004	300.600	428.900	9,9
2003	239.800	356.700	5,9
2002	180.100	273.500	7,9
2001	146.100	176.500	-9,5
2000	201.500	125.600	6,3

Kaynak: DİE

Hizmet Nedir?

- ❑ Gayri maddi olan ve gereksinimleri gideren tüm faaliyetler (Sarıyer 1996)
- ❑ Bir faaliyetin temel amacı veya unsuru olarak tüketici isteklerini giderici nitelikte, belirlenebilen soyut çabalar (Üner 1994)
- ❑ Üretildiği anda alıcıya değer aktaran soyut bir ürün (Konya 1998)

Hizmet Nedir? “Tarihsel Tanımlar”

- ❑ Tarımsal faaliyetler dışındaki tüm faaliyetler
- ❑ Somut bir ürün ile sonuçlanmayan tüm faaliyetler
- ❑ Bir ürünün biçiminde değişikliğe sebep olmayan faaliyet

Hizmetlerin Özellikleri

- ❑ Soyutluk (dokunulmazlık, fiziksel varlığa sahip olmama)
- ❑ Heterojenlik (türdeş olmama)
- ❑ Üretim ve tüketimin eş zamanlılığı (ayrılmazlık)
- ❑ Dayanıksız olmaları (stoklanamama)

Fiziksel Ürünler ve Hizmetler Arasındaki Farklar

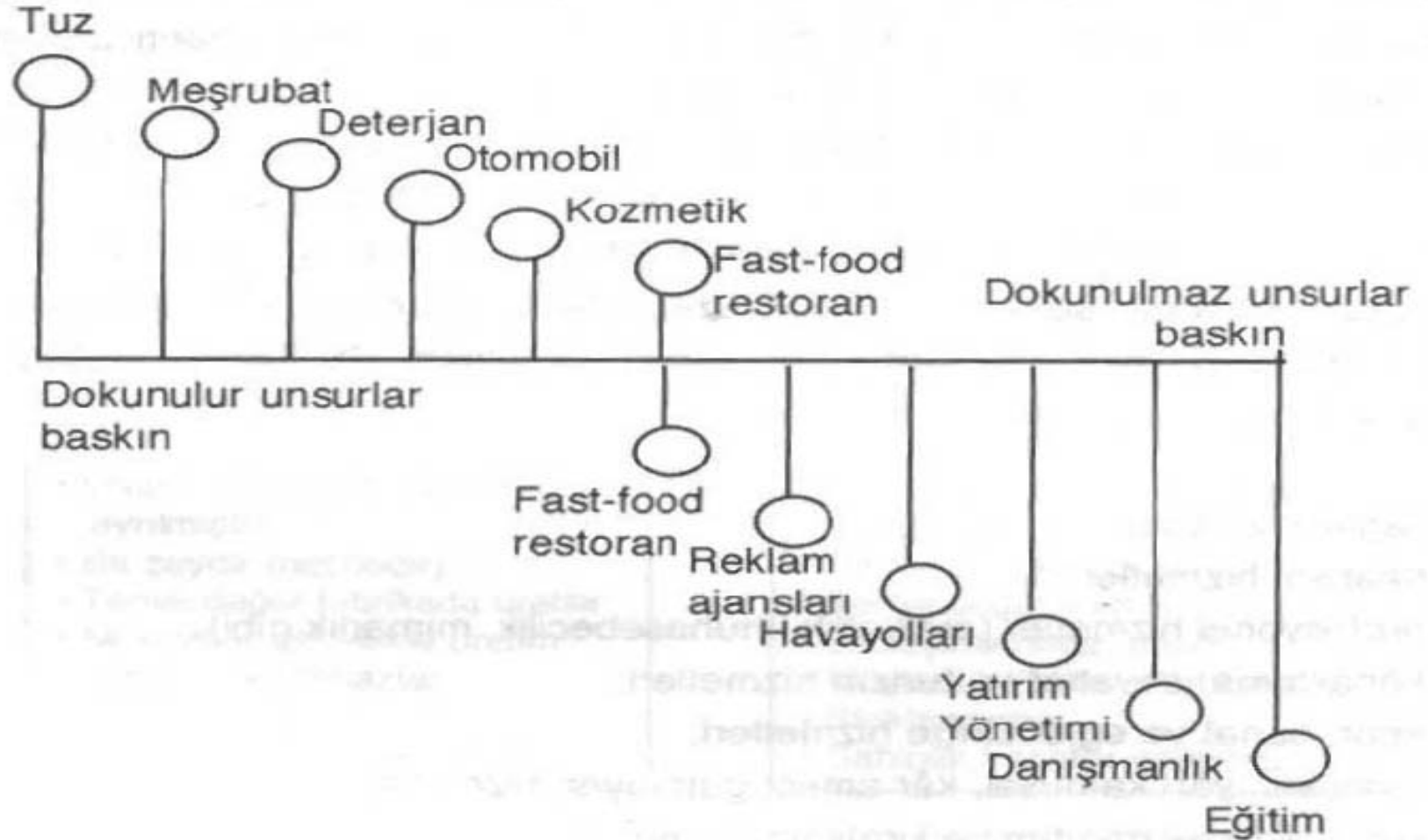
❖ Fiziksel ürünler

1. Dokunulabilir
2. Türdeş
3. Üretim ve dağıtım tüketimden ayrı
4. Bir nesne söz konusu
5. Temel değer fabrikada üretilir
6. Müşteriler genellikle üretim sürecine katılmaz
7. Stoklanabilir
8. Sahiplik transfer edilebilir

❖ Hizmetler

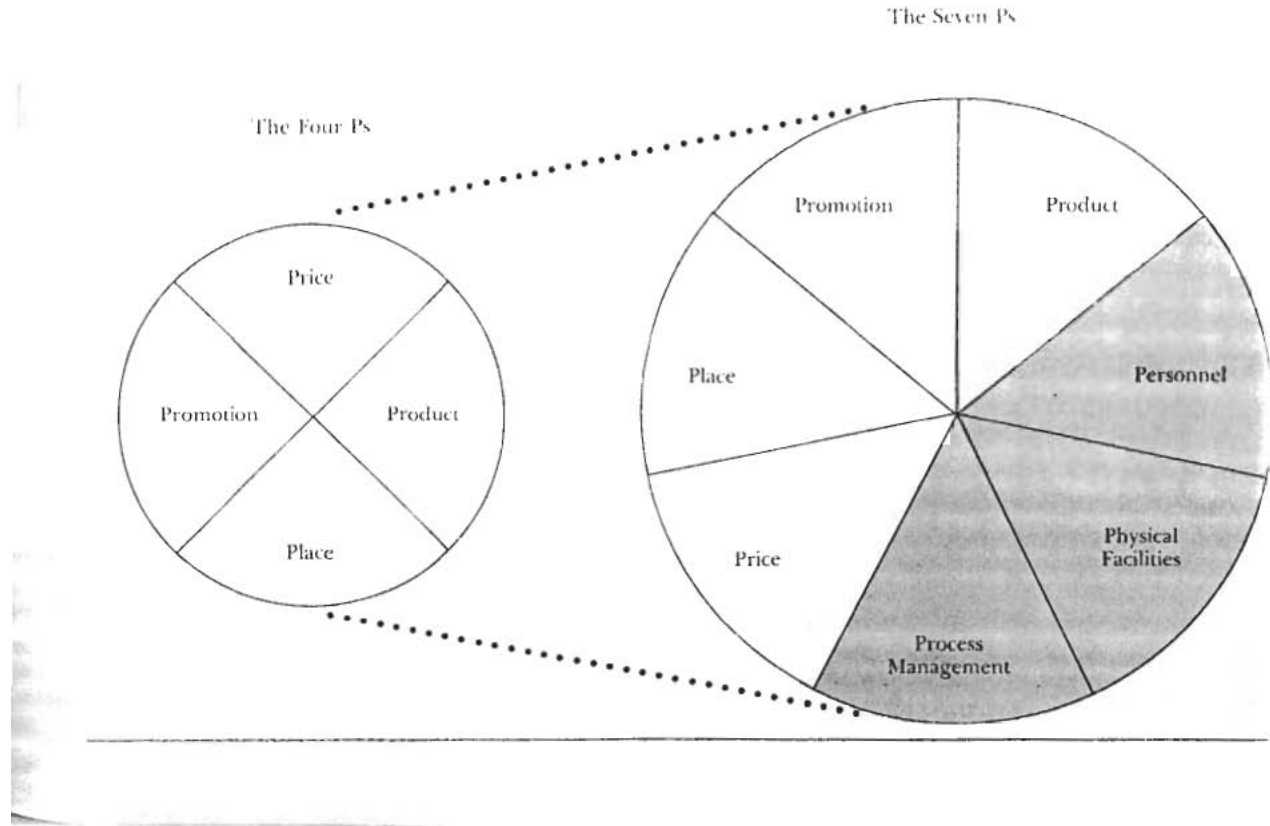
1. Dokunulamaz
2. Türdeş değil
3. Üretim ve tüketim eş zamanlı süreçlerdir
4. Bir faaliyet ya da süreç
5. Temel değer, alıcı ve satıcı etkileşimlerinde üretilir
6. Müşteriler üretime katılırlar
7. Stoklanamaz
8. Sahiplik transfer edilemez

Dokunulabilirlik Özelliğine Göre Sıralama - Örnek

Hizmet Pazarlama Karması

- ❑ Hizmet
- ❑ Dağıtım
- ❑ Fiyat
- ❑ Tanıtım

- ❑ İnsan
- ❑ Fiziksel olanaklar
- ❑ İşlem yönetimi

Hizmet

- ❑ Miktar
- ❑ Kalite
- ❑ Seviye
- ❑ Marka
- ❑ Hizmet çizgisi
- ❑ Garanti
- ❑ Satış sonrası hizmetler

Hizmet Boyutları

- ❑ Çekirdek (core) hizmet
  - ❑ Tüketicinin gerçekten aradığı şey ne?
  - ❑ Hizmet hangi gereksinimi tatmin ediyor?
- ❑ Somut (tangible) hizmet
  - ❑ Hizmetin özellikleri, niteliği, tarzı, markası
- ❑ Tüm (augmented) hizmet
  - ❑ Toplam maliyet ve fayda

Dağıtım

- ❑ Hizmetlerin nerede ve ne şekilde verileceği, sunulma aşamasındaki sorunların nasıl çözüleceği ile ilgili
- ❑ Dağıtım ögesi elemanları
  - ❑ Zemin
  - ❑ Sunum kanalları
  - ❑ Sunum sigortası

Fiyat

- ❑ Sunulan hizmetin niteliği hakkında ne söylüyor?
- ❑ Fiyat ögesi elemanları
  - ❑ Seviye
  - ❑ İskonto
  - ❑ Komisyon
  - ❑ Taksit dönemleri
  - ❑ Farklılık

Tanıtım

- ❑ Ürün pazarlamasına göre hizmetlerin tanıtım daha zor!
- ❑ Tanıtım ögesi elemanları
  - ❑ Reklâm
  - ❑ Kişisel satış
  - ❑ Satış promosyonu
  - ❑ Genele açıklık
  - ❑ Halkla ilişkiler

Tanıtım Neleri

Gerçekleştirmeye Çalışır?

- ❑ Hizmetin faydasını potansiyel müşterilere haber vermek
- ❑ Müşteri ile hizmeti bir araya getirmek
- ❑ Hizmeti önceden kullanan kişiye daha sonra bunu hatırlatmak
- ❑ Uygun imajı sağlayacak talebi elde etmek
- ❑ Hizmet ve örgütü farklılaştırmak

İnsan

- ❑ Eğitim
- ❑ Karar yetkisi
- ❑ Taahhüt
- ❑ Uyarım
- ❑ Görünüş
- ❑ Tavırlar
- ❑ Katılma derecesi
- ❑ Müşteri iletişimi

Personelin Niteliğini Yükseltmek İçin Yapılması Gerekenler

- ❑ Hizmet personelinin özenle seçilmesi
- ❑ Pazarlama hakkında hizmet içi eğitim
- ❑ Çalışanların tutarlı davranışlar içerisinde bulunmalarını sağlayacak uygulamalar
- ❑ İş ilişkilerine dayalı bir yapı
- ❑ Personeli dikkatli bir şekilde kontrol etmek

Fiziksel Olanaklar

- ❑ Çevre
- ❑ Mobilya
- ❑ Renkler
- ❑ Mizanpaj
- ❑ Kolaylaştırıcı aletler
- ❑ Havalandırma

Hizmet İşletmesinin Fiziksel Ortam Boyutları

- ❑ Ortam koşulları
  - ❑ Isı, ışıklandırma, müzik...
- ❑ İlişkili düzen ve fonksiyonel olma
  - ❑ Makina, donanım ve mobilyaların düzenleri, boyutları, şekiller ve aralarındaki ilişkiler
  - ❑ Gerekli işleri yerine getirme özelliği
- ❑ İşaretler, semboller ve maddeler (Bitner 1992)

İşlem Yönetimi

- ❑ Hizmetin tüketicinin gereksinim duyduğu anda hazır bulundurulması ve belli bir kalitede sunulması
- ❑ İşlem yönetimi altındaki ögeler
  - ❑ Politikalar
  - ❑ Süreçler
  - ❑ Makinalaşma
  - ❑ Karar mekanizması
  - ❑ Müşteri katılımı
  - ❑ Müşteri yönlendirmesi
  - ❑ Aktivite akışı

Hizmet Pazarlaması

Umut Al

umutal@hacettepe.edu.tr